

293

Ilustrirani Slovenec

Leto II.

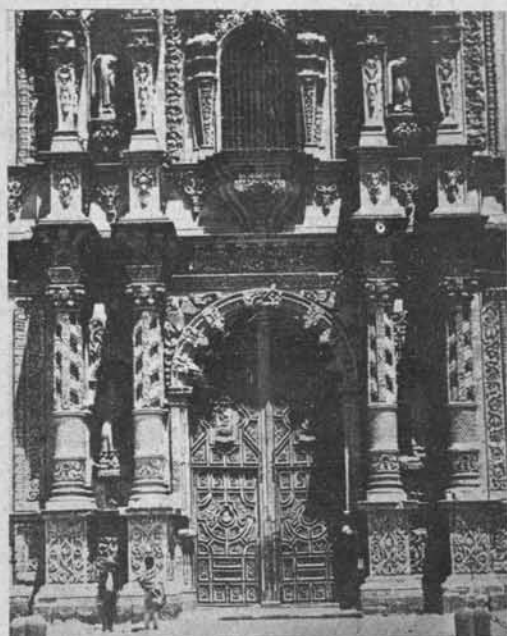
Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 29. avgusta 1926, šte. 196.

Štev. 35.

Znamenitosti slovenske zemlje: razvaline gradu Kamen pri Begunjah.

Prvotni grad Kamen (Katzenstein), je bil v srednjem veku lastnina znamenitih Kacijanarjev, ki so se odlikovali v mnogih turških bojih, a v začetku novega veka so ga dobili v last slavni Lambergi, na katere nas še sedaj spominja narodna pesem o »Pegamu in Lambergarju« in ti so ga tudi prezidali. V njem je živel nekaj časa protestantski pisatelj Jurij Dalmatin in tu je bil doma prvi ljubljanski škof Lamber. Pod razvalinami je tudi ribnik, kjer je utonil poslednji moški potomec Lambergov.

H kulturnemu boju v Mehiki.

Vrata Carmen cerkve San Louis Potosi, kjer je prišlo do krvavih spopadov.

H kulturnemu boju v Mehiki.

Oboroženi pristaši predsednika Callesa zasedejo okolico cerkve presv. Trojice, ki velja za mojstrsko delo španske kolonijalne arhitekture.

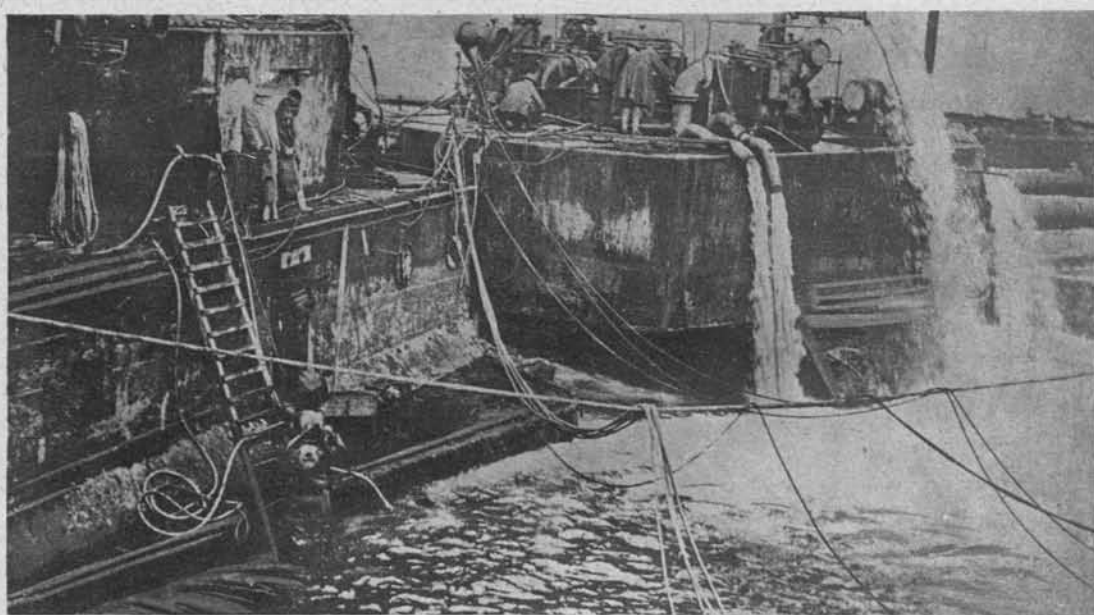
Z letošnje svetovne razstave v Philadelphiji.

Slika na levi: Glavna cesta na razstavišču. — Slika na desni: Stebriščna cesta na razstavišču. Kakor poročajo, je doživela razstava velik neuspeh in se je bati njenega bankrota. Otvorjena je bila dne 4. julija in na njej razstavlja tudi nekaj slovenskih slikarjev svoja dela.

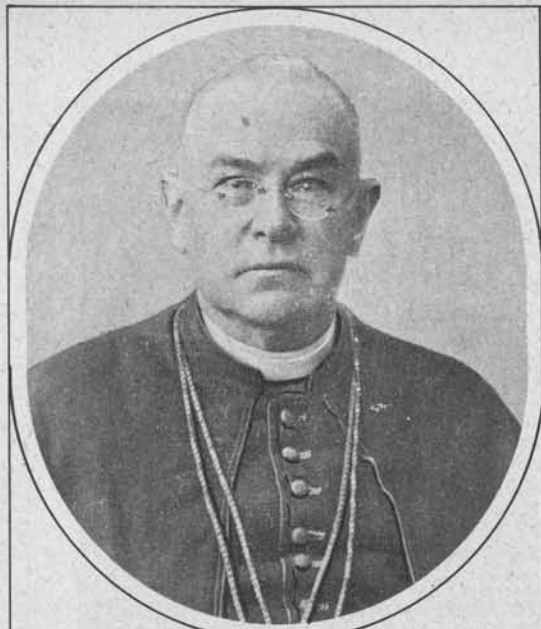
Gertrud Ederle iz Amerike,

ki je pred kratkim preplavala kot prva žena Rokavski preliv (Canal La Manche) med Grisnez-om in Indeljem v 14½ urah.

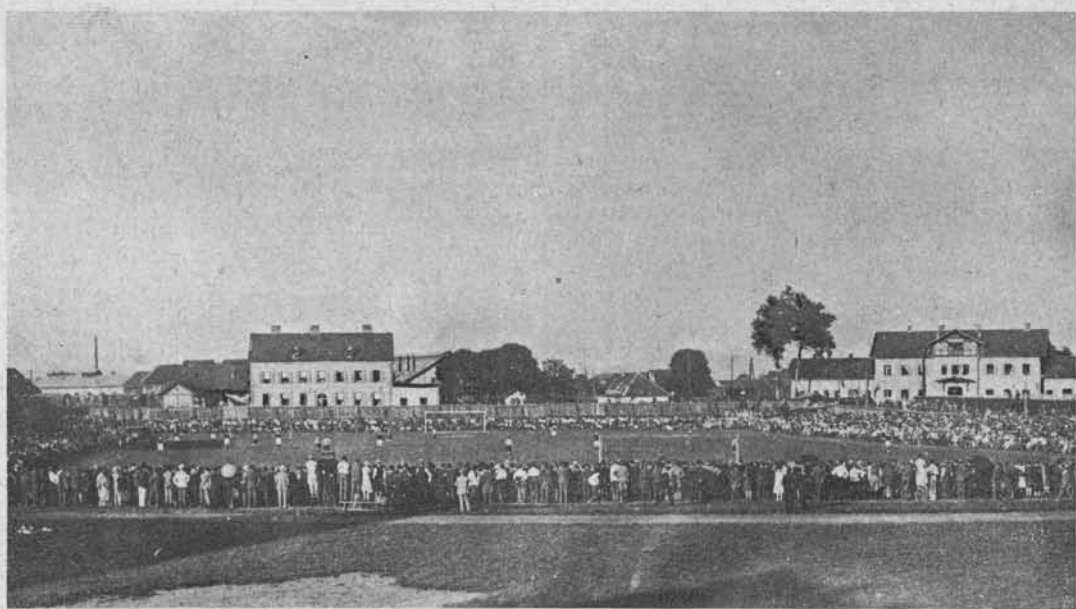

Angleži dvigujejo pri Scapa Flewu potopljeno nemško brodovje.

Naša slika nam kaže velike črpalke, ki izpraznujejo vodo iz nemške oklopne križarke »Hindenburg« in ki bo v kratkem popolnoma dvignjena.

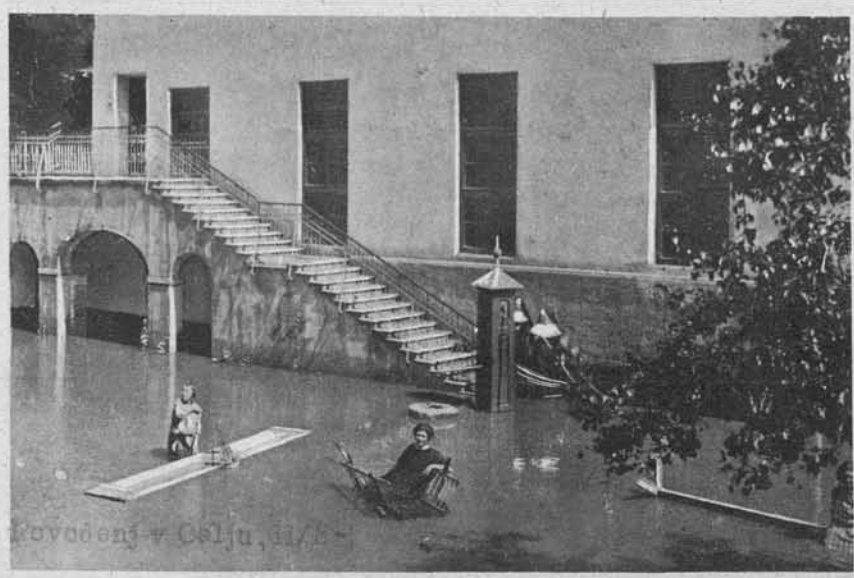

Dr. Fr. B. Sedej, nadškof goriški,
katerega bi fašisti radi za vsako ceno
izrinili z nadškofijskega sedeža.

Pogled na igrišče nogom. kluba »Ilirija« v Ljubljani,
na katerem so si dne 15. t. m. zagrebški nogometniki definitivno priborili dragoceno kraljevo
časo v last.

K zadnjim silnim povodnjim v Sloveniji dne 8. in 9. t. m.

Slomškov dom v Celju pod vodo.

Hiša Šimna Vrhovnika na Koroški Beli,
kateri je odtrgala voda velik del sprednje stene.

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“

Dokler Anton,
(*1871), šolnik.

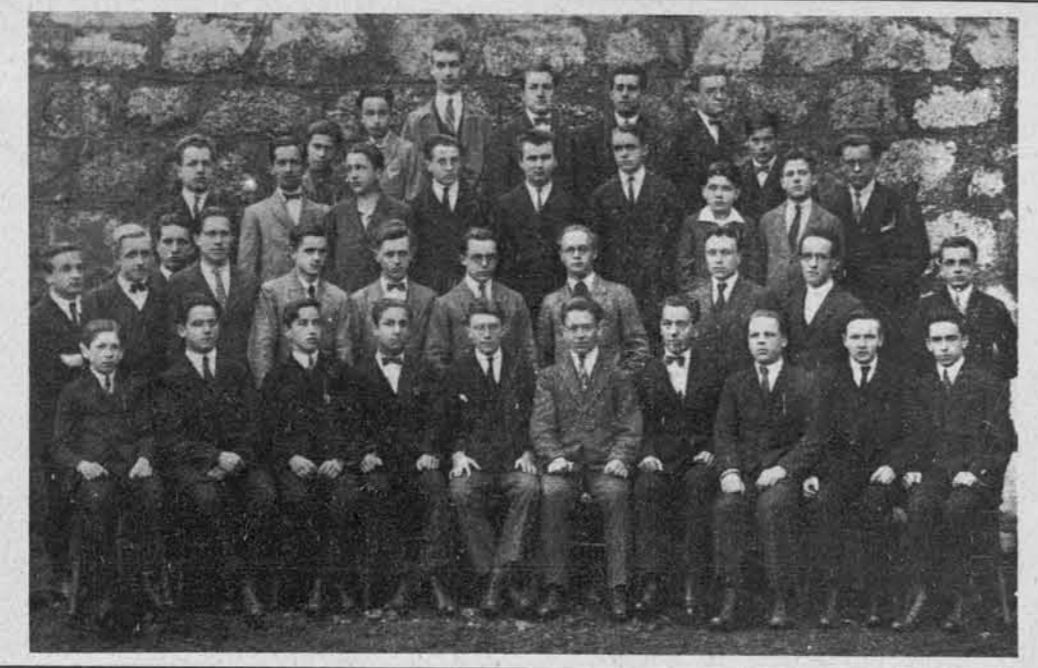
Dežman Karel,
(1821—1889), znanstvenik in politik.

Cerar Anton (Danilo),
(*1858), igralec in režiser.

Dr. Lojze Čampa,
prvi organizator našega srednješolskega dijaštva po vojni.

Ljubljanski katoliški srednješolci leta 1924./25.
(I. skupina.)

Ljubljanski katoliški srednješolci leta 1924./25.
(II. skupina.)

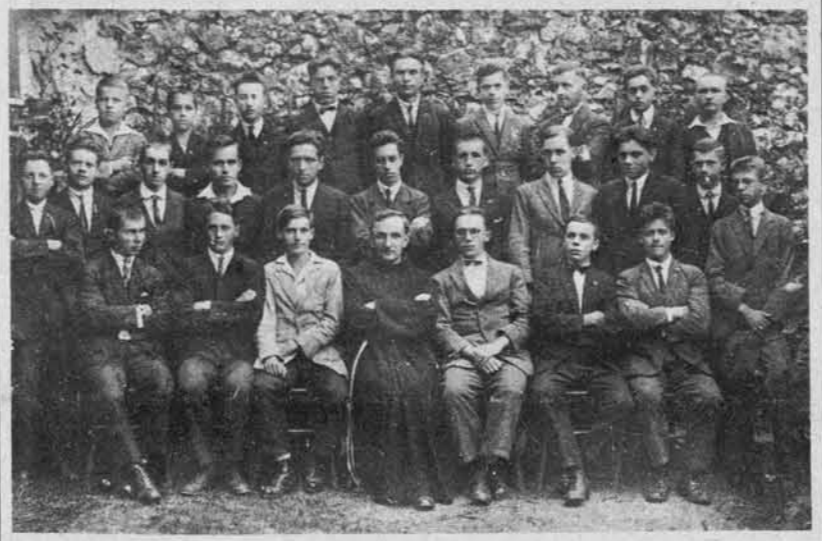
Milan Valand,
jurist in načelnik srednješolskega sveta Slovenske dijaške zveze v preteklem šolskem letu.

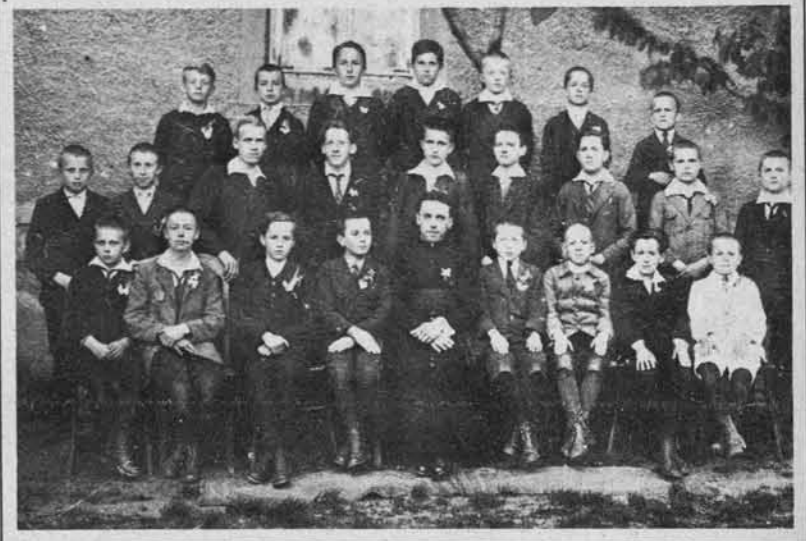
Pogled v dijaško jedilnico ljubljanske Ljudske kuhinje,
ki je omogočila že tisočem in tisočem revnim slovenskim kmetiskim dijakom študiranje.

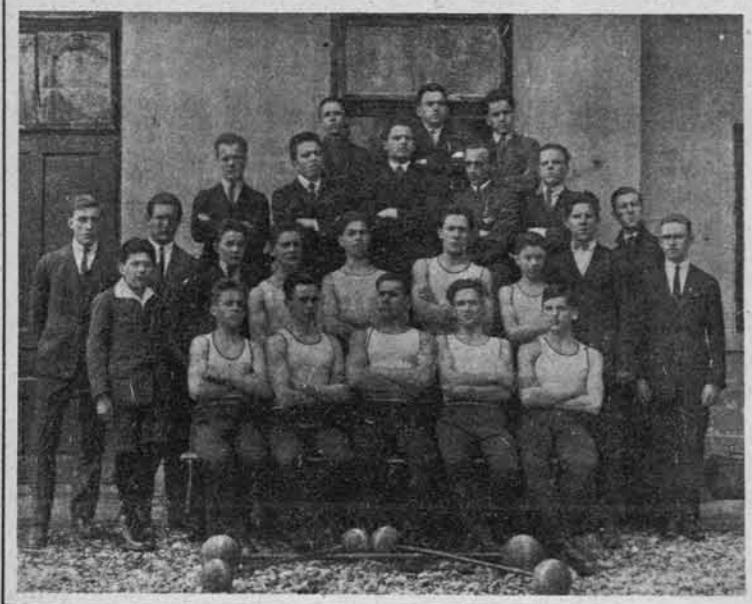
Katoliške dijakinje na zborovanju Slovenske dijaške zveze
v Kamniku dne 15. avgusta leta 1925.

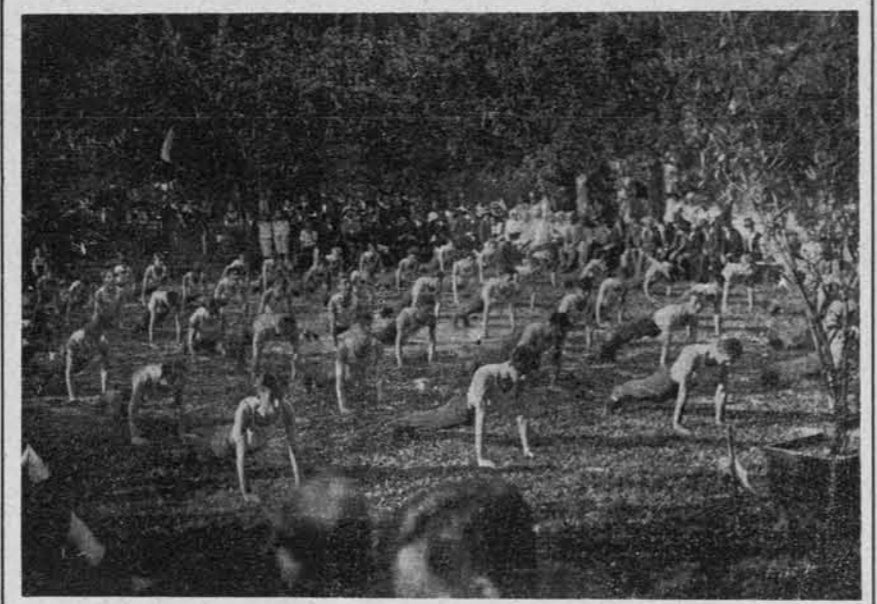
I. dijaška Marijanska kongregacija v Novem mestu
(višješolci) leta 1925. pod vodstvom p. Krizostoma Sekovaniča.

Člani dijaške Marijanske kongregacije v Kočevju leta 1923.

Ljubljanski dijaški Orel leta 1924./25.

Proste vaje mariborskega dijaškega Orla,
na dijaškem nastopu dne 19. junija leta 1924. v Mariboru.

Dijaški Orel v Mariboru leta 1923.

Nižješolski oddelek dijaškega Orla v Kranju leta 1925.

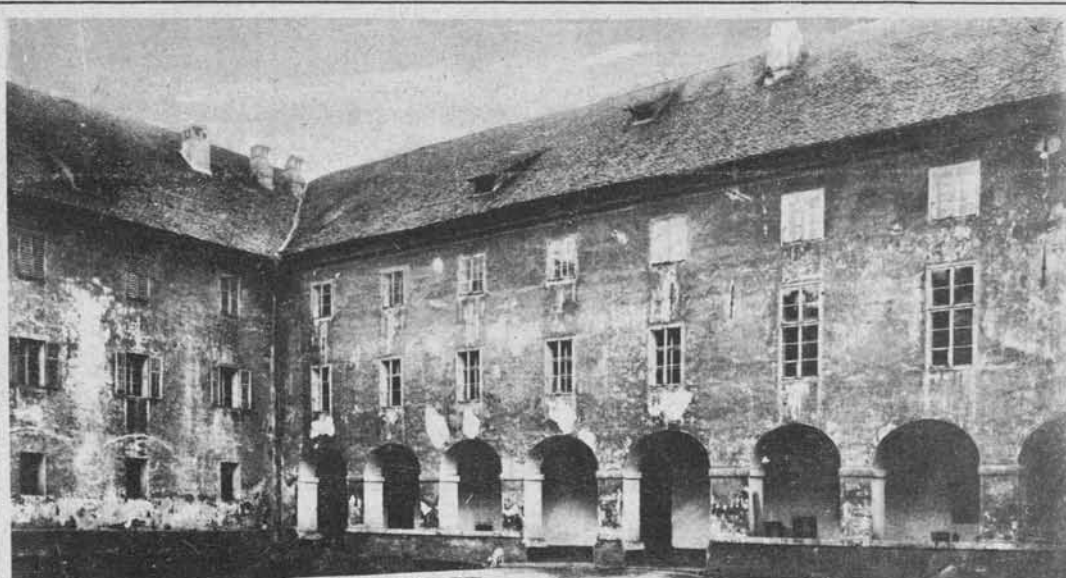

Pogled na pročelje starega ljubljanskega licejskega poslopja z Vodnikovim spomenikom v ospredju.

LICEJSKO POSLOPJE V LJUBLJANI.

Staro licejsko poslopje v Ljubljani so podrli l. 1898. Sedaj je ondi razširjeni Vodnikov trg. V starodavnih časih je stala tu cerkva sv. Filipa, ki jo omenja Valvasor. Tu so se prejkone l. 1233. naselili frančiškani; gotovo pa so že l. 1242. imeli tu svoj samostan. Leta 1382. je samostan s cerkvijo vred pogorel. Šele l. 1408. so začeli zidati nov samostan in novo cerkev. Dovršili so delo l. 1412. L. 1491. so frančiškani konventuali odšli ter prepustili samostan strožjim observantom, kar je papež Aleksander VI. potrdil l. 1494. in 1501. V protestantski dobi so frančiškani zelo trpeli, ker so jim protestanti nasprotovali in ker niso dobivali več podpore. L. 1596. so zapustili samostan. Samostan je škof Taučar namenil sedaj na novo došlim jezuitom, a ti so si izbrali cerkev sv. Jakoba in ondotno ubožnico, zato se je ubožnica preselila v frančiškanski samostan. To ubožnico so imenovali cesarski špital. Ko so se pa razmere zboljšale, so frančiškani l. 1612. zopet prišli in se naselili v svojem bivšem samostanu. Ko je bil p. Anton Lazari gvardijan, je ves samostan temeljito prezidal. Imel je obliko četverkotnika z obširnimi dvoriščem, okrog dvorišča je bil križni hodnik. Tudi cerkev so ok. l. 1694. zelo olepšali. Dobila je lep kamenit oltar sv. križa, ki je ves iz marmorja, sedaj od l. 1787. v Hrenovicah; prižnica se nahaja v šentpeterski cerkvi v Ljubljani. L. 1784. so se frančiškani preselili v svoj sedanji samostan. Vlada je bivšo cerkev porušila in notranjo opravo prodala. Samostan je dal prenoviti in ga spremenila v šolo. Tu je bila od l. 1788. gimnazija (6 šol) in licej (7. in 8. razred), nekaj časa tudi bogoslovje, normalka, realka, učiteljske, licejska knjižnica in muzej. Ko se je gimnazija širila, so polagoma izselili bogoslovno učilišče, realko, učiteljske in muzej, dokler leta 1898. niso preselili še zadnjih zavodov v nova poslopja. Vodnikov spomenik so postavili l. 1889., da je stal pred poslopjem, kjer je deloval za svoj narod. Na prostoru porušenega poslopja pa se razprostira sedaj trg za zelenjavo.

V. S.

Pogled na dvorišče starega liceja.

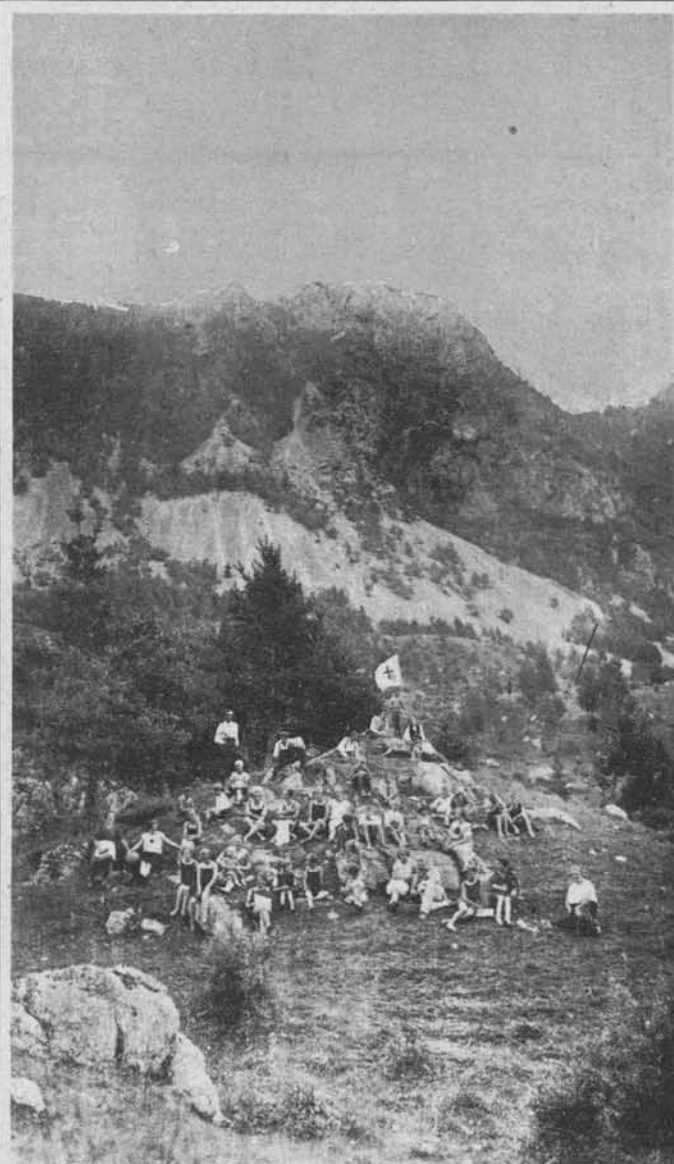
Zadnja fronta (ob Ljubljani) starega liceja.

Mejnik med Jugoslavijo in Italijo vrh Triglava.

Slika na desni: Prvi radio aparat na Kredarici pod Triglavom, ki ga je prinesel tja dne 31. julija t. l. gosp. inž. Eržen. Anteno je napeljal na strelovode in posetniki Triglava so izborno slišali koncerte z vseh krajev Evrope.

(Sliki fotografiral Slavko Vengar, Radovljica.)

Del podmladka ljubljanskega »Rdečega križa«, ki preživlja letošnje počitnice na Breznici pri Žirovnici.

Slika na desni:
Četrty razred ruske realne gimnazije v gradu Hrastovcu pri Sv. Lenartu, z ravnateljico, gospo Rajevsko v sredini.

Prvi gojenci dijaškega konvikta »Martinišče« v Murški Soboti (ustanovljeno leta 1924.), ki ga vodijo tamošnji salezijanci.

K volitvam v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo.

Centralistični splav, ki pelje demontirano slovensko industrijo v Belgrad v svrhu popolnega uresničenja državnega in narodnega edinstva.

M. V.:

NAŠE SREDNJEŠOLSKO DIJAŠTVO.

Dijaštvu je to v njegovi, nikdar mirni naravi, da se zbira tudi izven šole, se organizira in izobražuje, da si pridobi to, česar mu šola ne more dati, namreč odgovorov na življenjska vprašanja, ki pretresajo človeštvo in posameznika, pa naj bo to na verskem ali kulturnem polju. Tudi katoliško srednješolsko dijaštvo se je zelo zgodaj organiziralo. Storiло je to gotovo vsled vpliva akademikov, ki so osnovali Danico na Dunaju in Zarjo v Gradcu, uplival je Krek s tem, da je zbiral okoli sebe skrivaj srednješolce, uplival je dr. Mahnič, uplival je pa tudi ves tisti čas, ko je šlo za to, da se ves slovenski narod organizira in osamosvoji od tujega vpliva.

Okoli l. 1905. se je začelo med kat. srednješolci močno gibanje in l. 1907. imamo v Ljubljani, kjer je bilo žarišče gibanja, že močno srednješolsko organizacijo, ravno tako pa tudi skoro po vseh drugih mestih, zlasti lepo v Kranju. S početka so se zbirali vsi v enem krogu, ko je pa število organizirancev naraslo, so se organizacije razdelile v nižješolske in višješolske, polagoma pa so nastali tudi razni krožki n. pr. govorniški, literarni, telovadni itd. Ta organizacija je segla v najoddaljenejša mesta kot so Trst, Gorica in Celovec. Kako močne so bile te organizacije, je danes že težko ugotoviti, verjetno pa je, da so nadkriljevale liberalne, ali kakor so se tedaj zvale »narodno radikalne«. Številka nam ne poda tudi poročilo srednješolske centrale za l. 1911/12, ki ga imamo v rokah. V tem času so se začeli srednješolci zbirati tudi v marijanskih kongregacijah; v Ljubljani je izposloval jezuit p. Zužek, da niso oblasti nastopale proti njim. — Na takozvanih delavsko-dijaških večerih so se v ljubljanskem konzumu zgodaj zbirali delavci in dijaki in se medsebojno spoznavali in si obljublili ljubezen.

Vojna je zatrla vse organizacijsko delo med srednješolci in ti so se zbirali samo še v kongregacijah. Veliko dijaško kongregacijsko zborovanje se je vršilo v Št. Vidu l. 1918. V kongregacijah so obstojale »akademije«, ki pa so bile ustanovljene ob prevratu in imele isti značaj kot predvojne organizacije. Toda revolucionarnim duhom je postala ta oblika hitro preozka, in po-

vrnili so se zopet k predvojnim. Osnovali so povsod zopet srednješolske organizacije Slov. Dijaške Zveze. V Ljubljani se je vršilo prvo zborovanje 2. oktobra 1919., na katerem je poudaril pisatelj Finžgar ideje, ki morajo voditi člane organizacije pri delu: izobrazba članov, ki naj vračajo ljudstvu dobro, tekmovanje v organizaciji in krščanski svetovni nazor. Skoro istočasno se je začelo širiti med dijaštvom tudi Orlovstvo. Njegov prvi impozantni nastop se je vršil dne 8. decembra l. 1919. z akademijo v dvorani ljubljanskega »Uniona«, na kateri je pisatelj Finžgar s svojim klasičnim govorom zopet pokazal slovenskemu dijaštvu pot, po kateri naj hodi. Naslednjo pomlad, dne 25. marca, so srednješolci priredili v »Unionu« zopet akademijo z govori F. Finžgarja in L. Čampe. Ta je najlepše pokazala, s kako ljubeznijo spremlja ljudstvo pokret svojega naraščaja. Glavni organizator mladega gibanja je bil Lojze Čampa, tedaj osmošolec.

Ljubljanskemu zgledu so hitro sledila tudi pokrajinska mesta. Organizacije so rasle kot gobe po dežju. Z nastopom l. 1921. so dobile ime »Razor« in letno poročilo, ki ga je izdalo tajništvo za l. 1920/21., nas pouči o velikanskem delu, ki so ga izvršile organizacije, osem po številu. Članov so štejele 1250 in skupnih sestankov je bilo okoli 200, razen sestankov krožkov, ki jih je imel samo ljubljanski Razor 12, in sicer versko-znanstveni, socialni, literarni, narodno-gospodarski orlovski, dramatični, retorični, propagandni, astronomski, sportni, filatelistični in deklamacijski krožek; odseki so imeli 18 sestankov.

Lepo in enotno se je razvijalo povsod delo, semtertja je tudi kaj kipelo, kar nekaterim ni bilo prav, a kar je v mladih vrstah večkrat umljivo. Člani Razorov so se tudi literarno udeleževali s tem, da so izdajali liste: v Ljubljani Polet, v Št. Vidu Domače vaje in Zoro, v Kranju Prve upe in Gorenjca, v Novem mestu Vesno, v Mariboru Vaje in odseve, v Celju Naš prapor in v Ptujju Danico. Dijaške knjižnice so štejele okoli 3500 knjig.

Liberalcem to delo ni bilo všeč. Da bi prešlo dijaštvo v njihov tabor, je Sv. Pribičević jeseni l. 1922. prepovedal Razor, toda svojega namena ni dosegel. Katoliško dijaštvo se je zavedlo in le še bolj strnilo svoje vrste. Neprijazen veter je le očistil njihove vrste in odpihal, kar ni spadalo

zraven. Zaznamovati moremo le diferenciacijo v delu, kajti delovali so in še danes delujejo med dijaštvom trije sistemi organizacij: najprej je stanovska organizacija, naslednica Razora, ki obstoja ponekod po zavodih, potem je kongregacija in orlovski krožki. Razcepljenost v delu gotovo ne koristi, vendar pa moramo reči, da katol. dijaštvo dobro napreduje v izobrazbi, posebno tam, kjer si je ohranilo različne krožke, v katerih predavajo in debatirajo mladi fantje sami ali pa povabijo izkušenega moža. Velik napredek zaznamujemo posebno v številu knjig po knjižnicah. Najmočnejši dijaški list so bili zadnje čase gotovo »Stražni ognji« v Mariboru. Zlasti je navdušila dijaštvo krščansko-socialistična ideja in ena skupina, imenovana »Kovači« si je celo nadela temu primeren program. Iz vrst našega srednješolskega dijaštva raste hitro tudi močna četa delavcev, ki bo pomagala Orlovstvu tako v kulturnem kot telovadnem oziru. Katoliški srednješolec ne spi! To si moramo zapomniti vsi, vzgaja se in izobrazuje, kolikor mu dopuščajo slabe razmere, v katerih živi, zato pričakuje slovensko kat. srednješolsko dijaštvo upravičeno tudi priznanja in podpore.

„Slovenec“

edini slovenski dnevnik z
ilustrirano prilogo stane
mesečno samo Din 20.—.

Najcenejši slov. dnevnik!

Naročajte SLOVENCA!